Λυρική σπουδή στην αίσθηση του θανάτου...

«Νύχτες Χαμένων Ερώτων» του Γιούκιο Μισίμα από την «Πειραματική Σκηνή της Τέχνης» στο θέατρο «Αυλαία»

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2 ΜΑΙ. 1986

Απο την Ηρώ Βακαλοπούλου

Το «Νό» ήταν σύντομα λυρικά δράματα που γεννήθηκαν όπως και τά δικά μας λυρικά δράματα από τη θρησκευτική λατρεία. Τη στιγμή που οι αρχέγονες λειτουργικές ιερές παντομίμες δέχτηκαν την προσαρμογή του θεατρικού διαλόγου. Απιστολούνταν από σύντομα κείμενα άνωτερου λογοτεχνικού ύφους που εκτοναν τις εξαιρετικά απιστέλοιμα τον συναυτικό σκελετό τις παράστασης ποὺ σὶ αργοὶ συμβολικοὶ ρυθμοὶ της της ἐδιναν διάρκεια μὲς ὁμως. Επιαζαν δύο ἑως τρεις ηθοποιοὶ ποὺ ἀπάγγειλαν καὶ ἐκτελοῦσαν χορικους τραγουδια μὲ ἀπόφευση ζωντανης ὀρχήτρας. Υπήχαε ἀοὺς που συμπλήρωνε τη δράση μὲ ρεαλιστικὲς γιὰ τὴν ποιητικὴ περιχαρὴ τὼν σκηνικῶν, οἱ ὁποίες εἶχαν θέση «ἐντερμέντζων»- καὶ συνέξεων μεταξὺ τὼς τὴς σκηνὲς. Τὰ θέματα τὼν «Νὸ» ἠταν σοβαρὰ, εὐσεβὴ, παρμένα ἀπὸ θρύλους τοὺ Βουδισμοὺ καὶ τοὺ Συντοϊσμοὺ. Εμφάνιζαν μιὰ ἀξιόλογη ἀκμὴ τὴν 14ο καὶ 15ο αἰώνα καὶ ἀρχισαν νὰ χάνονται ἀπὸ τὸν 16ο αἰώνα. Η ἀξία τὼς ἠταν θεαακὸ λογοτεχνικὴ καὶ κατὰ δεύτερο λόγο διδακτικὴ καὶ θεοκρατικὲς. Δὲν εἶχαν λοιπὴ πρόθεση καὶ τὴ χαρακτήρίζε μιὰ καλλιεργημένη ἀριστοκρατικὴ πρόθεση. Ο ἀκρατος αἰσθητισμὸς τους, ἡ ἁρρα τὼν μὴνιαδήσεων, ἡ παθολογικὴ αἰσθηση τοὺ θανάτου που ἀπέπνεαν παρελθὸν μὲ τοὺς ἀυστηρους σχηματισμένους κώδικὲς τὼν κινήσεων καὶ μειρνὸν τὴ κατέταξαν σὲ ειδικὲς μορφὲς δραματικὼν ἐργων, ἐνῶ σωστὰ τους ἐντερκριτὲς ἐχει παρὰχει ὁλόκληρη σειρὰ στυλιζαρισμένων ἐκφράσεων τοὺ ὑποδήλωναν δυσκολες καὶ δυσνὸητες ἐννοιες ἡ διηγὸντουσαν μακροσκελὴς ἀφηγὴματα μὲ ἐπεξηγὴσεις μεταξὺ τὼς ἐξουλαμβανὸμενες μακρονὸ μέτρα ἐκκεντρικὰ ἀπαιτὸυσαν μακροχρὸνια ἐκπαὶδευση τοὺ ηθοποιοὺ στὴ σωσαρεμενὴ παράδοση. Στὴ σύγχρονη ἐποχὴ ἡ ἀπήχηση τὴς «Νὸ» μεταβλὴθηκε. Διάφορα ἰάπωνες δραματουργοὶ προσπὰθησαν νὰ ἀνανεὼσουν τὸ εἰδὸς γιὰ νὰ τὸ ἀπὸωσουν σὲ πλατὺτερὰ ἀκροατὴρια καὶ νὰ τὸ διαδὸσουν σὲ παγκὸσμια κλὶμακα. Από ὁλους αὐτοὺς τους συγγραφεῖς ποὺ παράγει ἐλκὺστικὰ ἔργα ἐναν ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγαλὺτερους λογοτέχνες τὴς σύγχρονης ἰαπωνίας, προσωπικὸτητα ἀπελἐγμενὴ καὶ ἀντιφατικὴ, που πὰνωσε τὴν ἀνθρωπὸτητα ὁταν τὸ 1970 ἐκανε δημὸσιο χαρακίρι μαζὶ μὲ τὸν ἀφοσιωτὸ τοὺ πιὸ ἐκκεντρικὸ μαθητὴ τοὺ. Η ἐπιλογὴ τοὺ ἔργοὺ ἀπὸ τὸν Νίκο Χουρμουζιάδη ἀντίκειται τοὺ μὲ τὴν ἐκφραστικὴ τὼν παρὸδοσιακὼν τὴς ἰαπωνίας.

Τὰ τέσσερα μονόπρακτα «Νὸ» τοὺ Μισίμα ποὺ ἡ «Πειραματικὴ Σκηνὴ τὴς Τέχνης» παρουσιάζει σὲ ἑνιαία παράσταση, χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸ δυσπιστὸτερο ὡρὸς τοὺ παραδὸξοὺ «Νὸ» μὲ συγχρονὶ σπὶτικὸ. Ο κρὸνος ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἐκκλησιαστικὸ τὼν ἐυσεβὼν κώδικὲς σκὶνης, ἀπὸ τὰ θέματὰ του τὰ ἐπιβαλλὸμενὰ μιὰ ζωηρὴ ποιητικὴ φαντασία μὲ σύγχρονη σὶληση τὴς ψυχανάλησης καὶ τὴς κοινωνικὸτητας τὴς ζωὴς. Σὲ ἐνα ἐπίπεδο ἡ παράσταση ἐχουν νὰ κανὸ ἀξονα τὸ χρὸνο, τὸν ἐρωτὰ καὶ τὸ θανὰτο. Εἰναὶ δηλαδὴ στὴ συνοὶκὶη τους σὺνδεση μιὰ ποιητικὴ σπουδὴ πάνω στὶς ἀπορὶψεὶς τὼν ζωτικὼν ψευδαισθὴσεὼν καὶ σὲ σπὶτη ἐκμὴδενὼν τὼν ἐνεργὼν πραγμὰτων. Ο διάλογος ἐχει φὸρμα καὶ ρυθμὸ ποιητικὸ, σημαντικὰ ἀποτελεσματικὸ γιὰ τὸν χαρακτὴρισμὸ λεπτὼς δραματικὼς τονισμὸς, ἀποκωμὴνη- γκὰμια συναισθημὰτων καὶ ψυχολογικὰ ἀκρὰτητης ἀπελὶπισης. Η μονὸτονὰ ἐκτασὴ εἰναὶ προορισμένα νὰ γὶνουν ἀποδεχτὰ μὸνο μὲ τὴν ἐπιθὲλεση τὴς ποιητικὴς τους ταυτὸτητας. Απευθὺνονται ἐπομὲνως σὲ ἐνὸς που εἰναὶ εὐπροσθὰτο ποιητικὰ, εἰναὶ ἐπομὲνως διπλὰ χρὴσιμη μιὰ παράσταση παρὰμονὴ ἀυχνὴ γιὰ νὰ μὰς συνδὲσει μὲ μιὰ γνὴσια γὶνωμὴ ἐυπνὴ φαντασὶα, ναπωνὶβεια ἐστω κὰρους. Την παράσταση τὴς πειραματικὴς σκὶνὴς τὴς τὲχνης ακὶνοθὲτησε ὁ Νίκος Χουρμουζιάδης. Ας πὼ απὸ την ἀρχὴ ὁτι ἡ Πειραματικὴ Σκὶνὴ τὴς Τέχνης δὲν ἐχει το ἔργο υποκατὰστὰσει μὲ γνὼσιακὲς κώδικὲς, ὰλλὰ τὸ ἀφησε νὰ ἐκπνὲυσει τρωτερὰ καὶ ευαισθητὰ ὁπως σὴλωσε σὴχως στὴ σκὶνὴ.

Η σκηνοθεσία τοὺ Νίκου Χουρμουζιάδη μετὲρχετε μερικὰ μόνο στοιχεὶα τὴς γνὼσιακὴς θεατρικὴς σύμβασης, ὁσα ἀφορὰ τὶς διαδικασὶες τὴς γνὼσιακὴς θεατρικὴς σύμβασης, ὁσα ἀφορὰ τὶς διαδικασὶες μὲσω τὴς χρὴσης του χωρου, τὸ εἰδὸς κὶλψη τὴς δρὰσης καὶ τὴ σύνταση των χωρων που καθορὶζει ὁ Μισίμα. Καθὼς ὑστερα τους ἐκκινὰ νὰ χρησιμοποιὴσουν τὸ ἐσκαντὰ ὁσα τὴς ποιητικὴς τους ἐκφρὰσεις νὰ ἀποσαρτηθοὺν ἀπὸ κὰθε ἐνδυμὰτοσεμὸ χ.

Η σκηνοθεσία τοὺ Νίκου Χουρμουζιάδη μετὲρχετε μερικὰ μόνο στοιχεὶα τὴς γνὼσιακὴς θεατρικὴς σύμβασης, ὁσα ἀφορὰ τὶς διαδικασὶες τὴς γνὼσιακὴς θεατρικὴς σύμβασης, ὁσα ἀφορὰ τὶς διαδικασὶες μὲσω τὴς χρὴσης του χωρου, τὸ εἰδὸς κὶλψη τὴς δρὰσης καὶ τὴ σύνταση των χωρων που καθορὶζει ὁ Μισίμα. Καθὼς ὑστερα τους ἐκκινὰ νὰ χρησιμοποιὴσουν τὸ ἐσκαντὰ ὁσα τὴς ποιητικὴς τους ἐκφρὰσεις νὰ ἀποσαρτηθοὺν ἀπὸ κὰθε ἐνδυμὰτοσεμὸ χ.

Οι ἐννὲα ηθοποιοὶ τὴς «Πειραματικὴς Σκὶνὴς τὴς Τέχνης» ἐχουν νὰ παλαὶψουν μὲ τὴ μὲγγενη μιὰς ἀπὸλυτης ποιητικὴς ἐκφρὰσης που πὰνω τὴς πρὸμενταν ἡ ἐπιτυχὶα ἡ ὸχι τὴς παρὰστασης. Προσπὰθησαν ὰλλὰ δὲν μπὸρεσαν νὰ παρὰγουν ἀνωὶη ἀπαγγελὶας που θὰ ἐνὶτρεπε ατὸν λυρικὸ λὸγο νὰ διαχυθεὶ στὶς πλὸυσιὲς νοητικὲς καὶ ρυθμικὲς ἀπὸχρωσὲς τοὺ.

Η Λένα Σαββὶδου (Γρὰ. Χανὸκο Τσουκὶκα) θρὶαμβεν ἐντελως ἐκτὸς λυρικοὺ κλὶματος ὰπὸ ἀπὸψη ηθοποιὶας, παρὸλη τὴν ὰψογη ὀρχηστικὴ ἐρμηνεὶα τὼν δυο ρὸλων καὶ τὴν κατὰφαση προσπὰθεια νὰ μπεὶ σὲ χρὼμα ποιητικὸ κλὶμα. Η Θὲκλα Σκαρὰλατου (Γιαπωνὶα Ροκοὺνα, νοσοκὸμα) εἶχε ἐυστροφὴ γκὰμα καὶ ἀγγὶζε τὸ σχὴμα τὼν ρὸλων, ὀχι ὁμως καὶ τὸ δυσὶητερο μὲσολὸν στους που ἐφὺτνε νὰ εἰναὶ ἀπὸδεκτη ἐλὰχιστης ἐυσουγκρὶσιας. Η Δὼρα Σκαρὰλατου στὸ ρὸλο τὴς Χαλὺνὰ στὰθηκε ἀδὺνατα νὰ πλησιὰσει τὴν ἐξωτικὴ ἐμφὰνισὴ τὴς θρὰσεὼς, πὰνω μὰλιστα ἡ ἀνακολὰθητη πολυσὺνθετη σκατρικὴ προσωπικὸτητα. Η Ἐρὶ Στεφὰνὶ (Μαντὰμ Γιασὰκο Χὸντα) σπὰστηκε τὶχερὸτερη ρὸλου κοντὺτερὰ σὲ γνωστὸ τὴς θεατρικὴς ὰποψὶας. Ο ἀντρικὸς ρὸλος που πειχτηκε ἀπὸ τὶς Ανδρὲα Νὰτσιο, Ἀλὲξανδρο Μούκιο, Γιώργη Χὶωνὰ καὶ Θὼμὰ Τσικαντὼνη ἀπὸκλεισε ἀπὸκλειστικὰ μὲ τὶς ἀπαὶτησὲς τοὺ ποιητικοὺ κλὶματος, ἐκφυτὶβωσαν ἐυνὰτων ἀσουμπὶαστὲς τὰνους, ὀχι ὁμως καὶ τὸ ἀπὸχρωτο ποιητικὸ σπὶρτο τοὺ ἔργοὺ που κρὺβει πὶσω ἀπὸ τὶς λὲξεις μὴρεσιμὸ, θὰνατο καὶ μετεμψὺχωσὴ γὶνος.

Συνωνὶτικὸς διαβὰτασε ὁ ἐγκωμιαστὴς τοὺ θεὸφωτου Τεκνετὰλὶη, ὀχι τὸσο γιὰ τὴ ποιητικὴ ἀτμοσφαιρικὴ συνὲπεια δσο γιὰ τὴν πλὸυσια αἰσθαντικὴ ἐκφραση τὼν ηθοποιὼν.

Σε γενικὲς γραμμὲς ἡ παράσταση ἀπὸ τὶς «Νύχτες χαμένων ἐρώτων» εἶχε ἐνα ἐνδιαφὲρον ἱστορικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ γιατὶ γνωρὶστηκε μὲ τὸν ἐλληνικὸ νὶκης τὴν ἐκκεντρικὴ ποιητικὴ φὼση τοὺ Γιούκιο Μισίμα. Εἶχε ἀνὸμαρφον ἀν προσπὰθεια προσεγγὶσης σύγχρονου θεὰτρου «Νὸ»- ἀπὸψη ακὶνοθεσὶας καὶ σκὶνικὼν συντὲλεστὼν.

Αφορμὸς ὁμως μὸνο ἀτομα ἐκ των πρωτὲρων πιθανὸτερα ἀπειμένα νὰ ὑπερὰψὼν τὶς τερατσὶες μειονεκτὶες τὴς ὑποκρὶσης, γιὰ νὰ «ἀκὺσουν»- ἑλληνορασικὰτατα ἐρμηνεὺοντὰς τὸ δραματοποιημένο ποιητικὸ μονὸλογο ἑνὸς ποιήγοὺ συγχρονὶτὴ, που τὸ κανὸ γνωρὶζε μὸνο στὴν γενναὶα μὰτια του ὁπουν.

Ηρώ Βακαλοπούλου